

***Digitaalkit*, een online schrijfhulp voor startende leraren lager onderwijs**

1. Waarom een *Digitaalkit*?

Schrijven is en blijft een moeilijke taalvaardigheid, ook voor studenten en startende leraren lager onderwijs. Heel wat studenten en startende leraren voelen zich onzeker als ze (professionele) teksten moeten schrijven. Bovendien durven ze niet altijd hulp of feedback te vragen aan docenten, medestudenten of collega's in de basisschool. Daar is ook niet altijd ruimte voor. Toch verwachten we dat studenten die afstuderen aan de lerarenopleiding lager onderwijs voldoende schrijfvaardig zijn.

Daarom ontwikkelden we in de UCLL lerarenopleiding binnen een tweejarig PWO-project de *Digitaalkit*, een website die studenten en startende leraren lager onderwijs ondersteunt bij een aantal schrijftaken die bij hun job horen: digitaalkit.ucll.be. Met de *Digitaalkit* kunnen gebruikers zelf kiezen hoeveel, waar en wanneer ze oefenen in teksten schrijven.

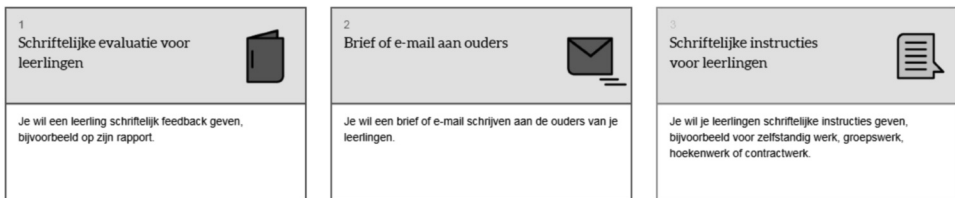
Figuur 1 – De *Digitaalkit*.

2. Drie schrijftaken

De *Digitaal* bevat drie modules, die elk draaien rond een andere schrijftaak:

1. leerlingen schriftelijk evalueren (concreet: een rapporttekstje schrijven);
2. brieven en e-mails schrijven aan ouders;
3. instructies schrijven voor leerlingen.

We kozen voor de uitwerking van die drie concrete schrijftaken omdat ze de top-3 vormden in een digitale bevraging bij studenten en leerkrachten uit het werkveld in de regio Limburg en Vlaams-Brabant¹.

Figuur 2 – De drie schrijftaken in de *Digitaal*.

3. Een krachtige digitale taalleeromgeving

Met de *Digitaal* willen we een krachtige digitale taalleeromgeving creëren: we bieden de gebruiker een veilige, rijke leeromgeving met diverse vormen van ondersteuning. De gebruiker kan op eender welk moment en op eender welke plek – als hij beschikt over een computer met internetverbinding – zoveel oefenen als hij zelf wil. Bovendien is het eindresultaat, de concrete tekst die hij schrijft, echt bruikbaar. Bijvoorbeeld: de rapporttekst die de gebruiker met de *Digitaal* voor een bepaalde leerling schrijft, kan hij effectief gebruiken voor het rapport van die leerling.

De eerst ontwikkelde module (over schriftelijk evalueren) fungeerde als prototype en is getest door groepjes studenten en leerkrachten. Op basis van hun feedback werd deze module bijgestuurd en werden de twee andere modules (over schriftelijke instructies en brieven en e-mails) ontwikkeld.

HULP NODIG?

Schrijftips

Voorbeelden

Test jezelf

Filmpjes

Mijn tekstjes

Feedbackgroep

4. Diverse ondersteuning

Elke module van de *Digitaalkit* heeft dezelfde opbouw. Verschillende componenten van het communicatiemodel komen daarin aan bod. We focussen vooral op lezersgericht en doelgericht schrijven. Op de website vind je per module ondersteuning via:

- allerhande schrijftips (o.a. afstemmen op lezer, afstemmen op doel, taaltips, een checklist) die je kan lezen of beluisteren;
- inspirerende voorbeeldteksten (gebaseerd op reële praktijkvoorbeelden), zelftests ('selecteer de beste tekst');
- filmpjes waarin je schrijvende leerkrachten aan het werk ziet (observerend leren).

De gebruiker heeft ook de mogelijkheid om een digitale feedbackgroep aan te maken en op die manier feedback te vragen aan andere gebruikers.

5. De gebruiker aan het stuur

Voor de *Digitaalkit* is er bewust gekozen om geen vast leerpad uit te stippelen. We merkten dat onze testpersonen de website op verschillende manieren verkenden en dat verschillende gebruikers verschillende voorkeuren hadden wat betreft de ondersteuningsvormen.

Gebruikers kiezen dus bij elke schrijftaak die ze uitvoeren zelf welke inhoudelijke en talige ondersteuning ze daarbij willen gebruiken. Op die manier staan ze aan het roer van hun eigen leerproces.

6. *Blended* leeromgeving

Zelfstandig online leren biedt heel wat voordelen en mogelijkheden: je kunt oefenen zoveel je wilt op momenten die je zelf verkiest. Heel wat leerders hebben echter ook nood aan *face-to-face*-contact en offline ondersteuning. De *Digitaalkit* maakt zijn leerpotentieel waarschijnlijk het best waar als hij wordt ingebed in een *blended* leeromgeving, bijvoorbeeld in de vorm van een workshop waarbij studenten of leerkrachten onder begeleiding de mogelijkheden van de *Digitaalkit* kunnen ontdekken en samen kunnen oefenen. Met dit duwtje in de rug kunnen ze daarna verder zelfstandig aan de slag.

In de lerarenopleiding BaLO van de UCLL zijn de drie modules van de *Digitaalkit* geïntegreerd in drie verschillende opleidingsonderdelen van het curriculum. De module 'Brieven en e-mails aan ouders' komt aan bod in het OPO 'Taal: schrijven' in

2-BaLO. De module ‘Schriftelijke instructies voor leerlingen’ wordt gebruikt in het OPO ‘Wereldoriëntatie: thematisch onderwijs’. In dit OPO moeten de leerlingen zelf een WO-thema uitwerken en daarbij de nodige werkbladen voor leerlingen voorzien. In 3-BaLO is de module ‘Schriftelijk evalueren’ opgenomen in het OPO ‘Zorg’ binnen Pedagogische Wetenschappen. Zo werken de studenten ook af en toe tijdens de lessen met de *Digitaalkit*.

Nieuwsgierig geworden? Neem zeker een kijkje!

De website www.digitaalkit.ucll.be is gratis toegankelijk. We vragen gebruikers om in te loggen, zodat ze eigen tekstjes kunnen opslaan en feedback kunnen vragen aan andere gebruikers. Daarvoor kunnen ze zelf een feedbackgroep aanmaken.

Referenties

- Bonk, C. & C. Graham (2006). *Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing.
- Dweck, C. (2016). ‘Growth and Fixed Mindset’. Online raadpleegbaar op: <http://www.eduratio.be/dweck.html>.
- Eelen, J. (2011). ‘Het hoger onderwijs zal blended zijn of niet zijn’. *VLHORA-studiedag 24 oktober 2011*. Online raadpleegbaar op: <http://www.vlaamsehogescholenraad.be>.
- Europese Commissie (2012). ‘Rethinking education’. Online raadpleegbaar op: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=EN>.
- Hattie, J. (2008). *Visible learning. A Synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Abingdon: Taylor and Francis Ltd.
- Kessels, J. e.a. (2013). *Ontwerpboek, leertrajecten ontwerpen voor vakmanschap en vernieuwing*. Utrecht: Kessels & Smit, The Learning Company B.V.
- Paus, H., R. Rymenans & K. Van Gorp (2003). *Dertien doelen in een dozijn. Een Referentiekader voor taalcompetenties van leraren in Nederland en Vlaanderen*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- Raedts, M., F. Daems, L. Van Waes & G. Rijlaarsdam (2009). “Observerend leren van peer models bij een complexe schrijftaak”. In: *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 31 (2), p. 142-165.
- Thorne, K. (2003). *Blended Learning: How to Integrate Online and Traditional Learning*. London: Kogan Page.
- Timperley, H. (2011). *The Power of Professional Learning*. Auckland: Open University Press.

Van den Branden, K. (2010). 'Taalbeleid in het hoger onderwijs'. In: E. Peters & T. Van Houtven. *Taalbeleid in het hoger onderwijs: de hype voorbij?* Leuven: Acco, z.p.

Van den Branden, K. e.a. (2011). 'Vorderingen van leerlingen in het leren van Nederlands. OBPWO-project 09.04. Beleidssamenvatting en aanbevelingen'. Leuven: KU Leuven.

Bijlage: checklist met beknopte samenvatting van module 3 van de *Digitaalkit*: schriftelijke instructies voor leerlingen

Lees je instructies na vanuit het standpunt van je leerlingen en vanuit het doel. Lees ook na op taalcorrectheid.

1. Zijn je instructies afgestemd op *de leerlingen* die ze moeten uitvoeren?
 - Goed gekaderd?
Maak je leerlingen nieuwsgierig naar de opdracht en licht ook schriftelijk toe waarom ze de opdracht moeten doen, wat het uiteindelijke doel is.
 - Positieve toon?
Met een positieve toon, motiveer je leerlingen om aan de slag te gaan en moedig je hen aan om het beste van zichzelf te geven. Formuleer ook afspraken op een positieve manier.
 - Met afbeeldingen of voorbeelden?
Met goedgekozen afbeeldingen ondersteun je leerlingen die (nog) niet zo goed kunnen lezen, zonder sterke lezers tekort te doen. Een goedgekozen voorbeeld kan een instructie begrijpelijker maken en vervangt vaak een uitgebreide uitleg.

2. Zijn je instructies afgestemd op *je doel*: leerlingen zelfstandig laten {samen}werken?
 - Duidelijke taal?
Kies voor actieve, concrete werkwoorden die duidelijk aangeven welke handeling of denkactie je van de leerlingen in deze opdracht verwacht.
 - Duidelijke structuur?
Verdeel je instructies in duidelijk afgebakende deelstappen. Zet de verschillende stappen in een logische volgorde. Besteed daarbij ook aandacht aan de lay-out.
 - Expliciete stappen?
Expliciteer alle stappen die de leerlingen moeten doorlopen om de opdracht tot een goed einde te brengen.

3. Heb je *Standaardnederlands* gebruikt?

- Zinsbouw?
Maak je zinnen niet te lang.
- Woordkeuze?
Vermijd tussentaal en wees zuinig met moeilijke woorden.
- Spelling?
Zoek de schrijfwijze van twijfelwoorden op.

(Bron: digitaalkit.ucll.be)

Noot

- ¹ In totaal hadden we 225 respondenten uit de lerarenopleiding lager onderwijs en 360 uit het werkveld.